

KİLİKYA BÖLGESİNDEKİ KALELER İÇERİSİNDE SİLİFKE AKKALE (AK LİMAN)'NİN YERİ VE ÖNEMİ

THE PLACE AND IMPORTANCE OF SİLİFKE AKKALE (AK LİMAN) AMONG CASTLES IN CILICIA REGION

Razan AYKAÇ *

Öz

Silifke Akkale, Akdeniz bölgesinde, Mersin ilinin Silifke ilçesine bağlı bir mahalle olan Taşucu'ndadır. Stratejik konumundan dolayı bölgede, Antik Çağlardan itibaren birçok medeniyet tarafından hâkimiyet kurulmuş, 1571'de Kıbrıs'ın fethinin ardından özellikle Silifke ve Taşucu'nun önemi artmıştır. Silifke Kalesi'nin limana uzak olması sebebiyle, limana yakın bir yerde yeni bir kale inşa edilmesi uygun görülmüştür. Böylece Karamanlı bir mimar tarafından, hem limanın hem de yol güvenliğinin kontrol edilebileceği bir noktada kale yapımına başlanmıştır.

Orta Çağ'ın hac ve ticaret yolu üzerinde bulunan, günümüzde olduğu gibi Kıbrıs'la bağlantının sağlandığı Taşucu Körfezinde inşa edilen Akkale, bölgedeki kale mimarisıyla Osmanlı'nın savunma mimarisindeki anlayışının sentezlendiği bir eser olarak önem arz etmektedir.

Osmanlı Devoletinin Kıbrıs'ı fethinin ardından Taşucu Körfezi'nde yaptırdığı kale limanın topoğrafik konumuna uygun olarak inşa edilmiştir. Dörtgen planlı olan kale iki bölümden oluşmakta ve limanın güvenliğini sağlamaktadır. Liman kalesi olan Akkale'nin birinci bölümünde askerlerin kaldığı koğuş, yatakhane, toplantı salonu gibi mekânlar ile ibadet mekânı, su yapıları; ikinci bölümde ise değerli malların muhafaza edilerek korunduğu bölümler bulunmaktadır. İkinci bölüm birinci bölümden surla ayrılmış ve bu iki bölüm arasındaki bağlantı bir kapı ile sağlanmaktadır. Limanın

---

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Temel Sanat Eğitimi Bölümü, İzmir/ Türkiye, razan.aykac@ikc.edu.tr, <https://orcidno/0000-0002-3267-1218>

olduğu cephede gemilerin kaleye yanaşması ve malların yüklenip boşaltılması için yapılmış geniş mazgal şeklinde bölümler vardır ve bu bölümler rampalıdır. Kalenin surları dikdörtgen ve çokgen planlı kulelerle tahkim edilmiştir. Surlarda; rustik duvar örgü tekniği (yöresel olarak “fellik” denilen) kullanılmış olup geniş seyirdim yeri ve dendanlar bulunmaktadır.

Hem limanın hem de yol güvenliğinin kontrol edilebileceği stratejik bir noktada XVI. yüzyılın sonunda inşa edilen Akkale Osmanlı Devletinin sonuna kadar Anadolu’yu Kıbrıs’a bağlayan, limanı koruyan önemli bir Osmanlı kalesi olmuştur.

Makalede; bölgede Roma ve Bizans dönemi eserlerinden olan Anavarza Kalesi, Yılan Kale, Koryikos Kalesi, Silifke Kalesi gibi kaleler ile Silifke Akkale plan, mekân anlayışı, duvar dokusu açısından karşılaştırılarak değerlendirilecek ve bu kalenin Osmanlı savunma yapılarıyla nasıl bir etkileşim içinde olduğu örneklerle anlatılacaktır.

•
Anahtar Kelimeler

Akçakale, Ak Liman Kale, Silifke, Kıbrıs, Osmanlı, Etkileşim, Orta Çağ

•
Abstract

Silifke Akkale is located in Taşucu, a neighborhood of the Silifke town of Mersin in the Mediterranean region. Due to its strategic location, the region has been dominated by many civilizations since the early ages. After the conquest of Cyprus in 1571, the importance of Silifke and Taşucu has increased. Since Silifke Castle was far from the port, it was found appropriate to build a new castle near the port. Thus, the construction of a castle was launched by a Karamanian architect at a point where both the port and road safety could be controlled.

Akkale, built on the Taşucu Gulf, which was located on the Pilgrimage and trade route of the Middle Ages and connected to Cyprus as it is today, has importance as a work that synthesizes the castle architecture in the region and the Ottoman understanding of defense architecture.

The castle built by the Ottomans in the Taşucu Gulf following the conquest of Cyprus was constructed in accordance with the topographic position of the port. The castle, which has a rectangular plan, consists of two sections, and provides security of the port. In the first section of Akkale which is the port fortress, there are places such as wards that soldiers stayed, dormitories, meeting rooms, sanctuary, and water structures. In the second section, there are places where valuable goods are preserved and protected. The second section is separated from the first section and the connection between them is provided by a gate. On the front of the port, there are ramped sections made in the form of wide battlements for ships to approach the castle and for loading and unloading of goods. The walls of the castle are fortified with rectangular or polygonal planned towers. Rustic masonry technique (locally called “fellik”) was used on the walls, and there are wide walkways and crenels on the wall.

Akkale, built at the end of the 16th century at a strategic point where both the port and road safety can be controlled, has been an important Ottoman fortress that connected Anatolia to Cyprus and protected the port until the collapse of the Ottoman Empire.

In this paper, Silifke Akkale will be evaluated by comparison with Roman and Byzantine castles in the region such as Anavarza Castle, the Serpent (Yılan) Castle, the Koryikos Castle, and the Silifke Castle in terms of the plan, space understanding and wall texture, and how it interacted with the Ottoman defense structures will be explained with examples.

•

Keywords

Akçakale, Ak Liman Castle (Fortress), Silifke, Cyprus, Ottoman, Interaction, Middle Ages

GİRİŞ

Silifke Akkale, Akdeniz bölgesinde, Mersin ilinin Silifke ilçesine bağlı bir mahalle olan Taşucu'ndadır. Stratejik konumundan dolayı bölgede, Antik Çağlardan itibaren birçok medeniyet tarafından hâkimiyet kurulmuştur. Bu bölgede; Adana Anavarza, Toprak, Yılan, Mersin Mamure, Korykos, Kızkalesi, Gözne, Çandır, Sinap, Lamas, Gülek, Mut, Limonlu Akkale, Silifke Akkale, Silifke Kalesi gibi oldukça önemli noktalarda kaleler inşa edilmiştir. Bunlardan biri olan Akkale, Taşucu mahallesinde; Anadolu ile Kıbrıs'ı birbirine bağlayan limanı korumak amacıyla yapılmıştır. Mersin – Silifke - Antalya kara yolunun kenarındaki iki küçük yarımadanın gerisinde bulunmaktadır. Öndeki yarımadanın oluşturduğu yarım daire şeklinde koyun hemen kenarındadır (Foto. 1-3). Anadolu - Kıbrıs arasındaki en kısa ve güvenli noktada yer alan kale koyda gemilerin güvenli şekilde kalacağı geniş bir alan oluşturmaktadır.

Piri Reis'in haritasında (962 /1555) harap olarak nitelendirilen bu yerde (Harita 1-4), Orta Çağ'da da bir savunma yapısı olduğu anlaşılmaktadır (<https://www.davidrumsey.com/> 15-Ağustos-2019). 1571'de Kıbrıs'ın fethinin ardından Silifke ve Taşucu'nun önemi artmıştır. Silifke Kalesi'nin limana sığınan gemilere faydası olmadığı sebebiyle, XVI. yüzyılın son çeyreğinde Karamanlı bir mimar tarafından Taşucu Körfezinde var olan yapının üzerine yeniden inşa edilen ancak kitabesi olmayan Akkale'ye (Akça Kale, Ak Liman Kalesi, Ağa Limanı Kalesi, Yenice Kale) İçel Sancağı Beyi Abdulgafur dizdar ve muhafız istemiştir. Silifke Kalesi dizdarı olan Hacı Ağa'nın günlük 15 akça maaş ile Akkale'ye dizdar olmasını teklif etmiş ve bu teklifi kabul edilmiştir (Beaufort, 1818; Gümüşcü, 2001, s. 71; Eyice, 2001, s. 241; Şikârî, 2005; Uçar, 2009, s. 50).

Hem limanı hem de yol güvenliğini kontrol ettiği stratejik bir noktada inşa edile kale Osmanlı Devletinin sonuna kadar Anadolu'yu Kıbrıs'a bağlayan, limanı koruyan önemli bir Osmanlı kalesi olmuştur. Zamanla terk edilen kale 1980'li yıllardan itibaren NATO'nun bölgedeki limanı olarak hizmet vermektedir (ayrıntılı bilgi için bk. Laborde, 1838; Langlois, 1858; Langlois, 1861; Ramsay, 1890; Keil & Wilhelm, 1931; Youngs, 1965; Aslan, 1988; Strabon, 1993; Ghazarian, 2000; Texier, 2002; Hild & Hellenkemper, 2004; Cesur, 2009).¹

Kaynaklarda Akkale ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır: Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, "*Venedik kalesi olup Karamanoğulları fethedip yıkmışlardır. II. Selim zamanında Lala Mustafa Paşa tamir etmiştir. Silifke Paşasının hassıdır. Büyük gümrüktür.*

¹ Silifke Akkale'nin arazi çalışmaları 2017 yılında mülki ve askeri yetkililerin izni ve denetiminde yapılmıştır.

Kalesi, deniz kenarında dörtgen şekindedir. İçi bir mahalle, 200 küçük evlerdir. Bir camii, dizdari, neferleri vardır. Çoğunlukla halkı Kıbrıs kuludur. Bir hamamı 40 dükkânı var. Silifke halkı mallarını burada satarlar. Halkı cesur kimselerdir. Birkaç kere kefereler kalyonla baskın yapmışlar ise de bir şey vermeyip, küffardan esir ve ganimet alıp perişan etmişlerdir. Deniz kenarında büyük mahzenler vardır. Limanda her an kırk elli parça gemi bulunur. Dizdar ağa burada bize silahlı, bir uçkun yağlı firkateyi iki yüz kuruşa tutup Kıbrıs kadısı İbrahim Efendi ile iştiraki suy olmak üzere bütün eşyalarımız ve adamlarım ile bindik. Firişka rüzgâr ile pupa kullanıp limandan uzaklaşınca köserelik mevkiinde üç düşman kalyonu görüldü. Üzerimize tarmola gelir. Hemen geri dönüp orsa orsa Ak limana kaçtık, ama akciğerimiz ağzımıza geldi. Hakir gemiden dışarı çıkıp ve eşyalarımızı da çıkarıp 1060 tarihinde Kıbrıs adasını gördüğümüz yeter dayip atlarımıza binerek dört saatte Silifke Kalesine geldik". .... sözleriyle kaleyi anlatmaktadır (Çelebi, 2005, C. 9, s. 158). Faroqhi, Mühimme defterlerine dayanarak Akkale (Ak Liman Kalesi) ile ilgili; "Göksu ağzındaki alüvyal koni nedeniyle Silifke'deki tahkimat, limanın savunulmasında pek işe yaramıyordu. Bir ara Anamur yakınlarındaki Mamuriye Kalesi'nin iskele olarak kullanılması düşünüldüğünde de, bu kale civarında uygun bir liman bulunmadığından bu girişimden vazgeçildi. Magosa Kalesi mimarına ve o yörede çalışan bir kaptana danışıldıktan sonra Akliman'a bakan küçük bir kayalık burun üzerinde yeni bir kale yaptırılması kararlaştırıldı. Kalenin taşları, herhalde eski çağlardan kalan deniz kıyısındaki bir yıkıntıdan, bir yöre kadısının deyişiyle "eski saray"dan sağlandı. Silifke çarşısına ek olarak Akliman'da da birkaç dükkân ve depo yaptırıldı" bilgisini vermektedir (Faroqhi, 2000, s. 107). Semavi Eyice, "Silifke yakınındaki Ağa Limanı Kalesi, modern savaş tekniklerine uygun olarak yapılmış bir tahkimattır. Burada, ortasından bir duvarla ayrılmış üçgen biçiminde iki avlu vardır" şeklinde ifade etmektedir (Eyice, 2001, s. 241). Acıpınar, XVI. yüzyılın sonlarına doğru liman ve çevresinde yapılan çalışmalarla birlikte Kıbrıs hazinesinin veya adadan getirilecek malların Ak Liman üzerinden İstanbul'a ulaştırıldığı; önceleri Kıbrıs'ın limanı diye anılan Ak Liman'ın XVII. yüzyıl başlarında, "Kıbrıs ve Mısır'ın iskelesi şeklinde nitelendirilerek öneminin arttığını ayrıca XVII. yüzyılda Doğu Akdeniz'in kıyılarından Kıbrıs ve Güney Anadolu sahillerine uzayan korsan saldırılarının olduğunu özellikle bunların ticaret ve hacı gemilerine yönelik yapıldığını belirtmektedir (Acıpınar, 2017, s. 186, 189).

Kale ve Bölümleri: Osmanlı Devletinin Kıbrıs'ı fethinin ardından Taşucu Körfezi'nde yaptığı kale dörtgen planlı olup iki bölümden oluşmaktadır ve limanın güvenliğini sağlamaktadır. Liman kalesi olan Akkale'nin kuzeyindeki birinci bölümünde askerlerin kaldığı koğuş, yatakhane, toplantı salonu gibi mekânlar ile ibadet mekânı, su yapıları; güneyindeki ikinci bölümde ise değerli malların

muhafaza edilerek korunduğu kısım bulunmaktadır. Kalenin giriş kapısı doğu surlarında olup günümüzde bu bölüm yıkık vaziyettedir. Kazısı yapılmadan bu bölümün mimarisi hakkında fazla bir şey söylemek mümkün değildir.

Güneyde yer alan ikinci bölüm birinci bölümden doğu-batı doğrultusunda bir surla ayrılmıştır. Bu iki bölüm arasındaki bağlantı, iki bölümü birbirinden ayıran surun doğu köşesinde açılmış bir kapı ile sağlanmaktadır. Limanın olduğu cephede gemilerin kaleye yanaşması ve malların yüklenip boşaltılması için yapılmış geniş mazgal şeklinde bölümler vardır ve bu bölümler rampalıdır (Foto. 4-5). Kalenin surları dikdörtgen ve çokgen planlı kulelerle tahkim edilmiştir. Surlarda; rustik duvar örgü tekniği (fellik) kullanılmış olup geniş seyirdim yeri ve dendanlar bulunmaktadır.

Surlar: Yarımada şeklindeki koyun topoğrafik özelliğine uygun olarak inşa edilen ve dörtgen planlı surlar iç ve dıştan kesme taş malzemeden yapılmıştır. Sur ve dendanlarda kısmen yıkılmalar olmuşsa da surların büyük bölümü günümüze ulaşmıştır. Surların limana bakan bölümleri daha kalın ve dendanlar daha yüksek tahkim edilmiştir. Surların iç ve dışındaki kesme taş kaplama duvar dokusu, aralara küçük taşların sıkıştırılmasıyla oluşturulan ve bölgede sevilerek kullanılan rustik tekniğinde (fellik) örülmüştür. Surların yüzeyinde yer yer devşirme malzeme görülmektedir. Surlarda taş, kireç taşı olup yer yer bazalt; dendan ve kemerlerin üst kısmında ahşap malzeme kullanılmıştır. Dendanlarda, özellikle limana bakan kısımlarda, mazgal pencereler görülmektedir. Seyirdim alanına çıkmak için surlarda, içte yer yer merdivenler bulunmaktadır.

Kuleler: Kulelerden biri kalenin en yüksek yeri olan kuzeybatı köşede ve limana hâkim noktada yer almaktadır. Kuzeybatı köşedeki bu kule dikdörtgen planlı ve üç katlıdır. Üçüncü kat gözetleme için oluşturulmuş, dendanlı teras şeklindedir. Surlardan dışa taşıntı yapan baş kulenin cephelerinde kesme taş malzeme kullanılmıştır. Kulenin doğu ve batı yüzünün alt ve üst kısımları yer yer yıkılmıştır. Duvarlarda yine Osmanlı geç döneminde yörede sevilerek uygulanan rustik (fellik) tekniği uygulanmıştır.

Kuzeydoğu köşede, kuzey ve doğu cephenin birleştiği noktada inşa edilen diğer burç sekizgen planlı ve iki katlıdır. Alt kat depo, üst kısım teras şeklinde olup etrafı dendanlar ile çevrilidir.

Askeri Mekânlar: Surlara bitişik askeri mekânlar günümüzde yıkık durumda olduğundan mimari dokusu anlaşılammakta ve tanımlaması yapılamamaktadır.

Mescit: Kalenin kuzeydeki birinci bölümünün (askeri bölüm) güneybatı köşesinde, ikinci katta yer alan mescit derinlemesine dikdörtgen planlı ve üzeri düz damla örtülüdür (Foto. 6). Günümüze kısmen sağlam ulaşan yapının doğu

duvarının bir bölümü yıkık vaziyette olup kalan kısımda iki pencere yer almaktadır (Foto. 7). Batı duvarda sura bitişik bir mekân olduğundan burası sağır bırakılmıştır. Ayrıca bu duvara yerleştirilmiş künk kalıntılarının izi mevcuttur. Künk aracılığıyla mescidin zeminindeki sarnıca yağmur suyunun aktarılması sağlanmaktadır. (Foto. 8). Kible duvarının ortasındaki mihrap nişi yarım daire planlı ve yarım kubbe kavsaralıdır. Kible duvarında, mihrabın üzerinde dört mazgal pencere iç mekânı aydınlatmaktadır. Duvar güneybatı köşeden yıkık olduğundan pencerelerden biri günümüze ulaşamamıştır. Harim mekânına giriş kuzeydoğu köşeden bir kapı ile sağlanmaktadır. Harimin kuzeyinde 1. 30 m kot farkıyla oluşturulmuş ve harim mekânı genişliğinde bir alan (avlu) yer almaktadır. Mescidin üst örtüsü, doğu duvarının bir bölümü ve kuzey duvarı günümüzde yıkık durumdadır.

Sarnıç: Kalenin askeri kısmında, mescidin altında olup dikdörtgen planlıdır ve üzeri beşik tonoz ile örtülüdür. Duvarlar molaz taş ile rustik tekniğinde örülüdür. Sarnıç günümüze sağlam ulaşmış olup sıvalı olan duvarlarının bir bölümünde sıvalar dökülmüştür. Beşik tonozun batı ucunda kare bir açıklık vardır ve bu açıklık sarnıç ağızıdır. Sarnıç ağızı üstteki mescidin haremine denk gelmektedir ve mescidin batı duvarına yerleştirilen künk aracılığıyla yağmur suları bu açıklıktan (sarnıç ağızından) sarnıca dolmaktadır (Foto. 8-9).

Duvar Dokusu: Limana bakan güney ve doğu surları dıştan dendanlara kadar kırk sıra taş dizisiyle kaplıdır. Bu cephede üç dönem tespit edilebilmektedir. Alttaki düzgün kesme taş malzeme birinci dönemi oluşturmaktadır (Foto. 11). Bu taşlar açık kahverengi olup aralara küçük taşların sıkıştırılmasıyla oluşturulan rustik (fellik) tekniğinde örülmüştür. Birinci dönemdeki taşların aralarında yer yer devşirme olduğu düşünülen bozajlı taşlar da kullanılmıştır.

Surların üst kısmında, ortada daha küçük ebatlı taşlar ikinci dönemi oluşturmaktadır (Foto.11). Bunlar temelde kullanılan taşlar ile malzeme ve boyut olarak farklıdır ve bu durum XVIII. yüzyılda tamir yapıldığına işaret etmektedir.

Üçüncü dönem; surların üst kısımlarında XIX. yüzyılda yapılmış moloz taştan oluşan bölümdür (Foto. 11). Ayrıca bu dönemde limana bakan doğu cephede kemerli nişler doldurularak kapatılmıştır (Foto. 5). Surların güneydoğu köşesinin üst kısmında dışa taşkın silme parçaları yer yer görülmektedir (Foto. 11).

Değerlendirme: Verimli toprakları ve yılda birden fazla ürün veren Akdeniz bölgesinin sahil kısmı tarihin her döneminde önemini korumuştur. Bu sebeple Antik Çağ'dan itibaren bölge yerleşim görmüş ve bölgede şehirleri, geçitleri ve limanları koruyan kaleler inşa edilmiştir.

Akdeniz'e açılan (Kıbrıs-Mısır-Lübnan) limanları, Anadolu içlerine ulaşımı sağlayan yol güzergâhı, verimli toprakları ayrıca Suriye ve kutsal topraklara ulaşımın sağlandığı oldukça stratejik bir konumda yer alması nedeniyle Roma, Bizans, Müslüman Araplar, Memlukler ve Türkler Orta Çağ'da Kilikya olarak isimlendirilen bölgeye büyük önem vermiştir (Faroqhi, 1994; Cerası, 1999; Edwards, 1987; Ewart & Terence, 1970).

650 yılından sonra Müslüman akınları sonrasında bölgedeki savunma yapıları güçlendirilmiş ve yeni kaleler inşa edilmiştir. Kilikya'daki liman, yol güzergâhı ve şehirleri koruyan Orta Çağ'ın önemli kaleleri Mamure (Boran, 2001, s. 162-167; Boran, 2004, s. 283-290), Sinap (Aykaç, 2020, s. 130), Silifke (Boran & Aykaç, 2021, s. 20-21), Softa, Koryikos, Yılan, Sis (Buyruk, 2011), Feke, Anavarza, Yumurtalık (Ayas) kaleleridir. Bu kalelerden Mamure, Koryikos, Sis, Feke, Yumurtalık (Ayas) kaleleri deniz kenarına inşa edilmiş kaleleridir. Softa ve Yılan Kale bölgeyi ve yol ağını koruyan kalelerdir. Anavarza ise şehri koruyan kaledir.

Bölgedeki kaleler plan açısından inşa edildiği tepenin ya da yükseltinin topoğrafyasına uygun şekilde inşa edildiğinden genellikle dörtgen ya da dikdörtgen planlı olarak yapılmışlardır. Kaleler kurulurken saldırının geleceği yöndeki surlar daha kalın ve yüksek inşa edilmiştir. Bulunduğu yerin doğal yapısından yararlanılarak sarp kayalıklar ikinci bir sur gibi oluşturulmuştur. Bu kaleler hem konumları hem de mimarisiyle denizden ya da karadan gelip geçecek orduların ilerlemesine ve saldırısına engel olmuştur.

Roma döneminden itibaren Bizans, Karamanoğlu, Osmanlı sonuna kadar bölgede hüküm süren medeniyetlerin izlerini kalelerin duvar dokusunda görmek mümkündür.

Roma güç ve ihtişamını göstermek için yapıları büyük kesme taşlarla yapmıştır. Roma surunun üzerinde ise bazen tuğla bazen de küçük taşların kesme taşın etrafına sıralanmasıyla oluşturulan rustik (yöresel olarak "fellik" denilen) duvar örgüsü hem Bizans hem de Türk döneminde bölgede başta kaleler olmak üzere tüm yapılarda sevilerek uygulanmıştır.

Osmanlı Devleti stratejik öneme sahip yerlerdeki kaleleri onarmıştır. Özellikle limanları ve yol ağlarını koruyan yerlerde ise yeni kaleler yaptırmıştır. Liman ve stratejik yerleri koruyan kaleler bölgenin beğeni ve mimari anlayışına uygun olup aynı zamanda çağın teknolojisiyle donatılmıştır. Özellikle Akdeniz, Ege denizi ve Balkanlarda bu tür kaleler görülmektedir. Ege'deki Çeşme Liman Kalesi Osmanlı dönemine güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Taşucu'daki Akkale özellikle liman kalesi olarak Osmanlı döneminin bölgedeki tek örneğidir. Kale dörtgen planlı ve iki bölümlü düzenlenmiş olup

Anadolu - Kıbrıs yol güzergâhını korumak amacıyla inşa edilmiştir. Karamanlı bir mimar tarafından yapılmış olması bölgeyi bilen bir mimarın bölgesel özellikler ile Osmanlı mimari anlayışını harmanlanması bakımından ayrıca önem arz etmektedir.

SONUÇ

Antik Çağ'dan itibaren Çukurova Bölgesi Gülek Geçidi'yle İstanbul ve Kayseri'ye, Belen Geçidi'yle Antakya ve Suriye'ye, Sertavul Geçidi'yle İç Anadolu'ya açılmaktadır. İşte bu önemli kavşak noktasındaki Kilikya bölgesi Suriye, Kıbrıs, Anadolu ve İstanbul ayrıca Avrupa'ya açılan ticaret, askeri ve hac yolu üzerindedir. Akkale bölgedeki Koryikos, Mamure, Limonlu Akkale, Silifke, Lamas ve Ayas (Yumurtalık) kaleleriyle ortak özelliklere sahiptir.

Sur, burç ve kulelerin plan ve cephe düzeni bakımından Koryikos, Mamure, Limonlu Akkale ve bölge dışından Karaman kalesiyle; mescidin derinlemesine dikdörtgen planı, düz damla örtülü oluşu Silifke Kalesi ve bölge dışından Kars kale mescitleriyle; duvar dokusu, malzeme, işçilik Lamas kalesiyle; plan ve işlevsel açıdan Ege bölgesindeki Çeşme kalesiyle benzerdir. Dikdörtgen planlı ve beşik tonoz örtülü sarnıç Mersin Kızkalesi, Koryikos, Silifke kalelerindeki sarnıçlar ve bölgedeki pek çok sarnıçla aynı özelliklere sahiptir (Foto 10-13).

Sonuç olarak; Anadolu ile Kıbrıs arasında ticaret ve ulaşımın sağlandığı Taşucunda, Orta Çağ'da da limanı koruyan ve zaman içinde temel seviyesine kadar tahrip olan bir savunma yapısı olduğu anlaşılmıştır. Osmanlı Devleti tarafından bu temeller üzerinde liman kalesi yeniden inşa edilmiştir. Böylece Akdeniz Bölgesinde asırlarca süregelen kale geleneği Osmanlı döneminde de devam etmiştir. Akkale hem bölgedeki Orta Çağ kale geleneğini sürdürmekte hem de Yeni Çağ'a ait Osmanlı'nın bölgedeki temsilcisi olması bakımından önem arz etmektedir. Bu yönüyle gelenek ve yeniliğin tek kalede birleştiği nadide eserlerden biridir.

Temennimiz; Osmanlı'nın bölgedeki tek eseri olan bu kalenin, kazı ve restorasyonunun yapılarak savaş malzemelerinin sergilendiği *Kale Müzesi* olarak turizme açılmasıdır.

EXTENDED SUMMARY

Akkale in *Taşucu* is the only example of the Ottoman period in the region, especially as a port castle. The castle has a rectangular plan, arranged in two parts, and was built to protect the Anatolian-Cyprus Road route. The fact that it was built by an architect from *Karaman* is important in terms of blending the regional characteristics with the Ottoman architectural understanding of an architect who knows the region.

It is understood that there was also a defensive structure in the Middle Ages where Piri Reis described as *harap* on his map (1555 / AH 962) (Map 1-4) (<https://www.davidrumsey.com/> 15-August-2019). Built at a strategic point where it controlled both the port and road safety, this structure had been an important Ottoman fortress that connected Anatolia to Cyprus and protected the port until the end of the Ottoman Empire. Abandoned over time, the castle has been serving as NATO's port in the region since the 1980s.²

After the Muslim raids since 650, the defensive structures in the region were strengthened and new castles were built. The important castles of the Middle Ages protecting the ports, routes, and cities in Cilicia were *Mamure, Sinap, Silifke, Softa, Koryikos, Yılan, Sis, Feke, Anavarza, Yumurtalık (Ayas)* castles. *Mamure, Koryikos, Sis, Feke,* and *Yumurtalık (Ayas)* castles were built on the seaside. *Softa* and *Yılan* Castle protected the region and the road network. *Anavarza* was the castle that protected the city.

The Ottoman Empire repaired the castles in strategically important places, and built new castles, especially in places protecting ports and road networks. The castles, which protected the ports and strategic places, reflected the taste and architectural understanding of the region, and were also equipped with the technology of the age. Such castles are seen especially in the Mediterranean, Aegean Sea, and the Balkans. Cesme Port Castle in the Aegean Sea is a good example of the Ottoman period.

Akkale has common features with *Koryikos, Mamure, Limonlu Akkale, Silifke, Lamas and Ayas (Yumurtalık)* castles in the region. It is similar to *Koryikos, Mamure, Limonlu Akkale,* and *Karaman* castle in terms of the plan and facade arrangement of the walls, bastions, and towers; to *Silifke* and *Kars* castle in terms of the deep rectangular plan and flat drip-covered structure of the masjid; to *Lamas* castle in terms of wall texture, materials, craftsmanship; to *Çeşme* castle in terms of plan and functionality. The rectangular planned and barrel-vaulted cistern has the same characteristics as the cisterns in *Mersin Kızkalesi, Koryikos, Silifke* castles, and many other cisterns in the region.

As a result, it has been understood that there had been a defense structure that also protected the port in the Middle Ages and was destroyed up to its foundation level over time in Taşucu, where trade and transportation were provided between Anatolia and Cyprus. The port castle was rebuilt on these foundations by the Ottoman Empire. Thus, the castle tradition, which had been going on for centuries

---

² Field studies of Silifke Akkale were carried out in 2017 with the permission and supervision of civil and military authorities.

in the Mediterranean Region, continued in the Ottoman period as well. *Akkale* is important in terms of both maintaining the medieval castle tradition in the region and being the representative of the Ottoman Empire belonging to the New Age in the region. In this respect, it is one of the rare works that combine tradition and innovation in a single castle.

We hope that this castle, which is the only work of the Ottomans in the region, will be opened to tourism as the Castle Museum, where the war materials are exhibited after the excavation and restoration.

KAYNAKÇA

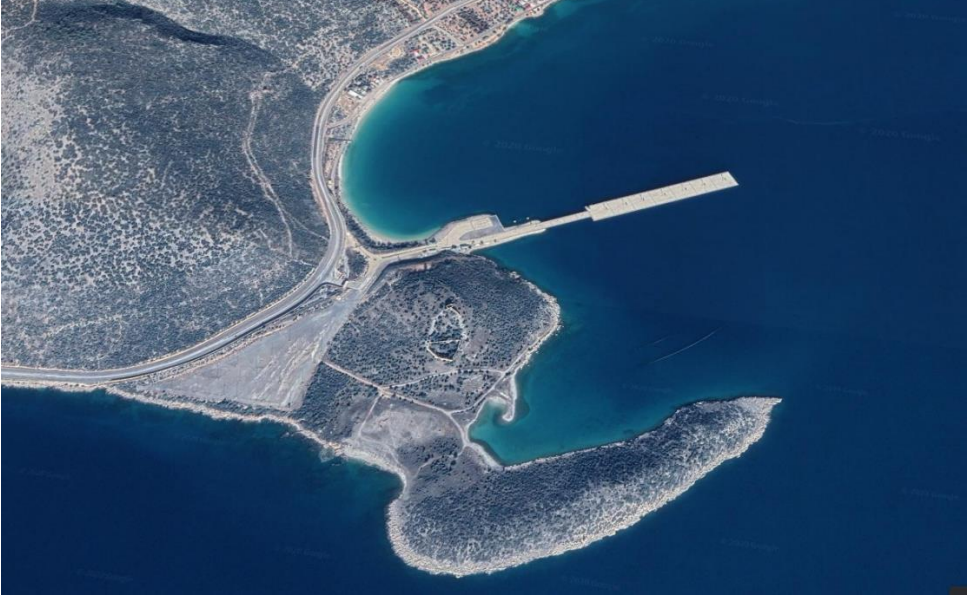
- Acıpınar, M. (2017). Güney Anadolu kıyılarında Hristiyan korsanlar (1604-1608). *Akademik Bakış*, (21), 183-208.
- Aslan, İ. (1988). *Silifke tarihi*. Adana: Kemal Matbaası.
- Aykaç, R. (2020). Kilikya bölgesinin ikiz kalesi: "Sinap". *Selçuk Üniversitesi SBED*, (44), 151-170.
- Beaufort, F. (1818). *Karamania or a brief description of the South coast of Asia Minor and of the remains of antiquity*. London: Cambridge University Press.
- Boran, A. (2001). *Anadolu'daki iç kale cami ve mescitleri*. Ankara: TTK Yay.
- Boran, A. (2004). Anamur Kalesi, kale kitabesi ve iç kale camisi. *Vakıflar Dergisi*, (28), 283-290.
- Boran, A. & Aykaç R. (2021). *Silifke Kalesi kazı buluntuları 2010-2020*. İstanbul: Ege Yay.
- Buyruk, H. (2011). *Sis'i (Kozan) Akdeniz'den Kapadokya'ya bağlayan kervan yolu kaleleri* (Doktora tezi).
- Çelebi, E. (2005). *Evlîya Çelebi seyahatnamesi* (C. 9). Dağlı, Y., Kahraman, S.A., Dankoff, R. (Haz.). İstanbul: YKY.
- Edwards, R. W. (1987). *The Fortifications of Armenian Cilicia*. Washington: Dumbarton Oaks Research Library and Collection.
- Ewart Bean, G. & Terence B. M. (1970). *Journeys in Rough Cilicia, 1964-1968*. Vienna: Herman Böhlhaus.
- Eyice, S. (2001). Kale. *İslam ansiklopedisi* (C. 24, s. 234- 242). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- Faroqhi, S. (2000). *Osmanlı'da kentler ve kentliler* (Kalaycıoğlu, N. Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Ghazarian, G. J. (2000). *The Armenian Kingdom in Cilicia during the Crusades*. Florance: Curzon.
- Gümüüşcü, O. (2001). *XVI. yy. Larende (Karaman) kazasında yerleşme ve nüfus*. Ankara: TTK Yay.
- Hild, F. & Hellenkemper, H. (2004). *Kilikien und Isaurien*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Keil, J. & Wilhelm A. (1931). *Monumenta Asiae Minoris Antiqua, III*. Manchester: University Press.
- Laborde, L. (1838). *Voyage de L'Asie Mineure*. Paris: Firmin-Didot.
- Langlois, V. (1858). *Les ruines de Séleucie dans la Cilicie-Trachée*. France: Universitaires de France.
- Langlois, V. (1861). *Voyage dans la Cilicie et dans les montagnes du Taurus 1852-1853*. Paris: Le Musee De Cluny.
- Cerası, M. (1999). *Osmanlı kenti, Osmanlı imparatorluğu'nda 18. ve 19. yüzyıllarda kent uygarlığı ve mimarisi*. İstanbul: YKY.
- Ramsay, W. M. (1890). *The historical geography of Asia Minor, IV*. London: John Murray.
- Cesur, E. S. (2009). *Anadolu'nun Akdeniz bölgesi kıyı kaleleri* (Doktora tezi).
- Strabon. (1993). *Antik Anadolu coğrafyası – Geographika*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yay.
- Şikârî. (2005). *Karamanname*. İstanbul: Karaman Valiliği-Karaman Belediyesi.
- Texier, C. (2002). *Küçük Asya*. Ankara: Enformasyon ve Doküman Hizmetleri Vakfı Yay.

Uçar, A. (2009). *Temettuat defterlerine göre 19. yüzyılda Silifke*. İstanbul: İstanbul Silifke Kültür ve Dayanışma Derneği Yay.

Youngs, G.R. (1965). Three Cilician Castles. *Anatolian Studies*, (15), 113-134.

Erişim Adresi: <https://www.davidrumsey.com/> 15-Ağustos-2019- Piri Reis-David Rumsey Historical Map Collection, Anatolian Coastline With the City of Silifke.

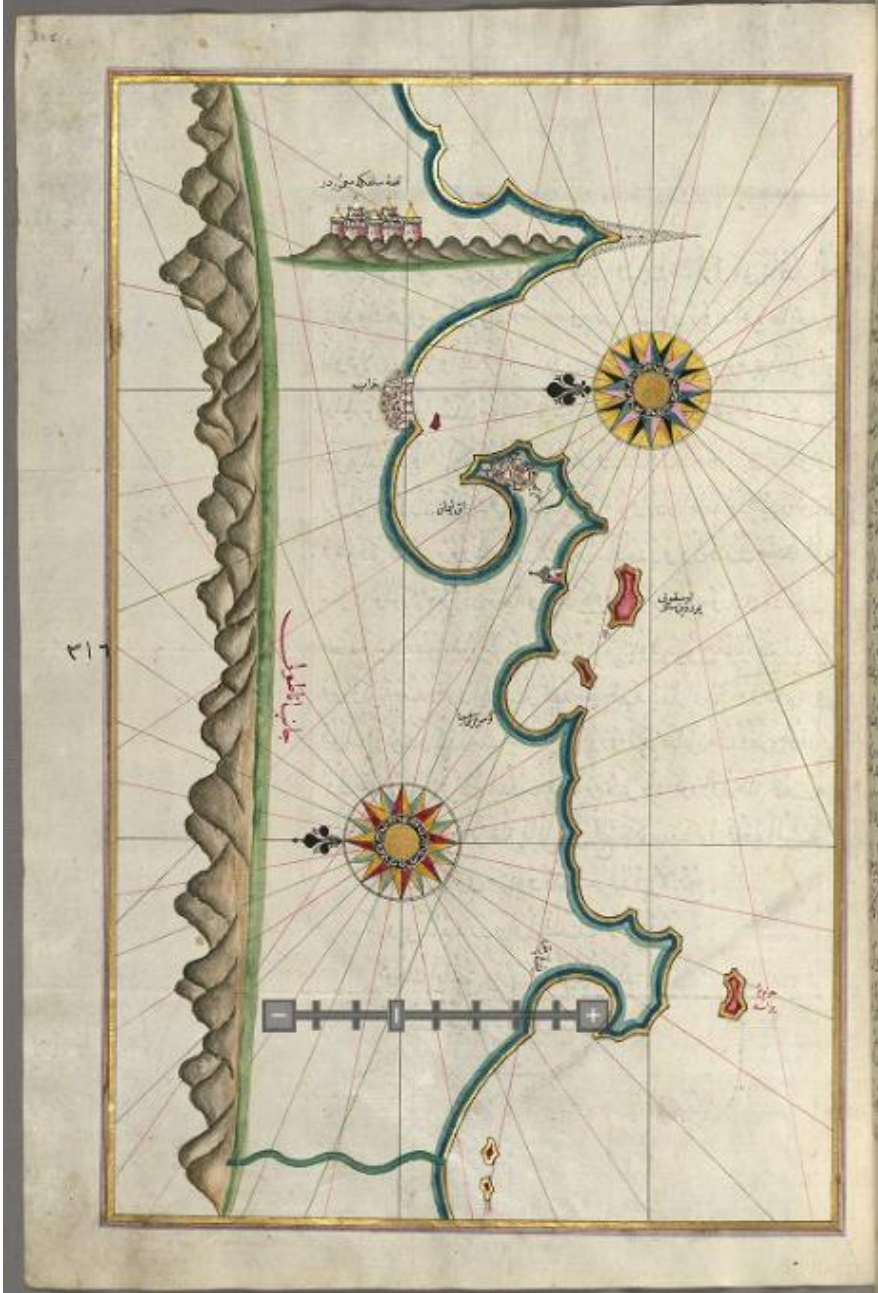
EKLER:

Harita 1: Akkale'nin uydudan görüntüsü (Google Earth'dan)

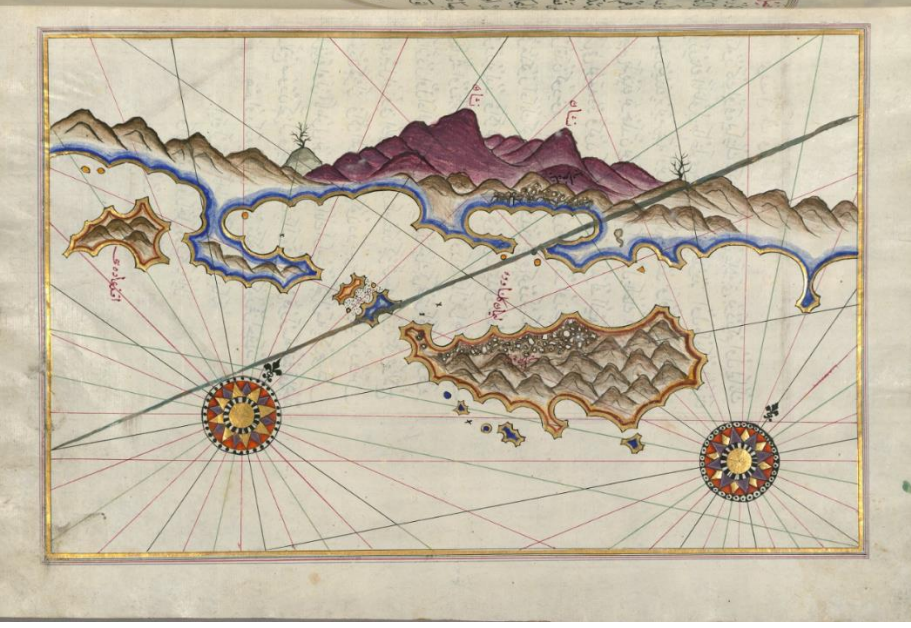

Harita 2: Silifke - Akkale ve Kıbrıs'ın uydudan görüntüsü (Google Earth'dan)

Harita 3: David Rumsey Historical Map Collection, Piri Reis, Anatolian Coastline With the City of Silifke (<https://www.davidrumsey.com/> Erişim: 15.08.2019)

Harita 4: David Rumsey Historical Map Collection, Piri Reis, Anatolian Coastline With the City of Silifke (<https://www.davidrumsey.com/> Erişim: 15.08.2019)

Foto 1: Yarımada ve Akkale'nin batıdan görünüşü

Foto 2: Birinci bölüm baş kuleden limana doğru kalenin genel görüntüsü

Foto 3: Değerli eşyaların muhafaza edildiği ikinci bölüm

Foto 4: Limana açılan yük aktarımının yapıldığı rampalı bölümler

Foto 5: Rampalı bölümün sonraki dönemde kapatılmış hali

Foto 6: Kale mescidinin kuzeyden güneye doğru genel görüntüsü

Foto 7: Mescit güney duvarda mihrap ve doğu duvarda pencere açıklığı

Foto 8: Mescit batı duvarında sarnıca künkler ile su aktarım sistemi

Foto 9: Mescidin altındaki sarnıç

Foto 10: Mersin Kızkalesi sarnıç

Foto 11: Akkale'nin güneybatı surlarındaki duvar dokusu

Foto 12: Mamure Kalesi surlarından duvar dokusu

Foto 13: Lamas Kalesi duvar örgü tekniği

